Europees Parlement
2019-2024

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

2022/2051(INL)

10.2.2023

ADVIES

van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

aan de Commissie constitutionele zaken

inzake voorstellen van het Europees Parlement voor de wijziging van de Verdragen
(2022/2051(INL))

Rapporteur voor advies: Juan Fernando López Aguilar

(Initiatief – Artikel 47 van het Reglement)

PA_INL

SUGGESTIES

De Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken verzoekt de bevoegde Commissie constitutionele zaken onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

Burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken: horizontale overwegingen

1. steunt de voorstellen van de plenaire vergadering van de Conferentie over de toekomst van Europa ("de Conferentie") van 9 mei 2022 met betrekking tot burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken[1]; spreekt opnieuw zijn steun uit voor een behoorlijke follow-up van de Conferentie, teneinde de conclusies van de Conferentie waar te maken en te voldoen aan de verwachtingen van de burgers; verzoekt de Unie om, zowel bij de toetreding van nieuwe leden als doorlopend op alle beleidsterreinen van de Unie en in alle lidstaten, de rechtsstaat en democratie systematischer te handhaven, de bescherming van de grondrechten te waarborgen, en toe te zien op de eerbiediging van alle in artikel 2 VEU verankerde waarden; herinnert eraan dat er voor de integrale uitvoering van een groot aantal van de door de Conferentie voorgestelde maatregelen geen Verdragswijzigingen vereist zijn, maar nood is aan wetswijzigingen en/of een betere uitvoering van de bestaande wetgeving;

2. wijst erop dat de vaststelling van verschillende wetgevingsvoorstellen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht langzaam verloopt of zelfs tot stilstand is gekomen, ondanks de dringende behoefte aan actie; verzoekt de Commissie zich te baseren op de verschillende studies van de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement (EPRS) waarin wordt nagegaan wat de kosten zijn van het uitblijven van handelen op Europees niveau met betrekking tot deze gebieden[2]; dringt erop aan dat in de Verdragen de unanimiteitsvereisten voor de aanneming van wetgeving op deze gebieden, met inbegrip van het gebruik van overbruggingsclausules, wordt vervangen door stemprocedures met meerderheid van stemmen, en dat systematisch gebruik wordt gemaakt van de gewone wetgevingsprocedure, ter verbetering van het vermogen van de Unie om te handelen; is van oordeel dat, gezien het uiterst gevoelige karakter van deze kwesties, bij wijzigingen in deze stemvereisten in de Raad moet worden gezorgd voor een eerlijke "weging" van stemmen, zodat de belangen van kleinere landen worden beschermd;

3. is van oordeel dat bij wijzigingen in de scheiding van bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht de in Titel I van het VEU verankerde beginselen ten volle in acht moeten worden genomen, in het bijzonder artikel 2, artikel 4, leden 2 en 3, en de artikelen 5 en 6.

4. benadrukt dat artikel 68 VWEU als een feitelijk initiatiefrecht van de Europese Raad op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht is ingevuld; wijst erop dat de gang van zaken waarbij operationele meerjarenprogramma's op dit gebied worden vastgesteld door de Europese Raad zonder enige verplichting het Parlement of de Commissie te raadplegen, moeten worden herzien gelet op de bijzonder ingrijpende gevolgen van

[1] Met name de volgende voorstellen: 22, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44 en 45.
[2] Voor een overzicht, zie https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/631730/EPRS_BRI(2019)631730_EN.pdf.

deze beleidsmaatregelen voor de grondrechten van burgers; roept ertoe op dat het Parlement en de Raad deze bevoegdheid onder gelijke voorwaarden krijgen;

Bescherming van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten

5. merkt op dat artikel 7 VEU, het belangrijkste politieke instrument van de Unie om systemische bedreigingen en schendingen van de rechtsstaat in de lidstaten aan te pakken en ongedaan te maken, tot nu toe ondoeltreffend is gebleken aangezien de situatie op het gebied van de rechtsstaat verder is verslechterd sinds de activering van de procedure, zowel in het geval van Polen als van Hongarije[3]; acht het daarom noodzakelijk artikel 7 VEU te hervormen door: de in artikel 7, lid 1, VEU opgenomen stemmingsdrempel voor de stemming in de Raad van een meerderheid van vier vijfden te wijzigen in een gekwalificeerde meerderheid van stemmen en de in artikel 7, lid 2, VEU opgenomen stemmingsdrempel van eenparigheid van stemmen af te schaffen; de Raad te verplichten een vertegenwoordiger van het orgaan dat het met redenen omkleed voorstel heeft ingediend, uit te nodigen om dit voor te stellen, de instelling die artikel 7, lid 1, VEU in werking stelt in elke fase van de procedure volledig en onverwijld te informeren[4], ten minste twee hoorzittingen per betrokken land per half jaar te organiseren op regelmatige, gestructureerde en open wijze, en landspecifieke aanbevelingen op te stellen en de uitvoering ervan te evalueren overeenkomstig artikel 7, lid 1, VEU; het Parlement en de Commissie te betrekken bij het opstellen van de modaliteiten voor de hoorzittingen in het kader van artikel 7, lid 1, VEU[5]; het Parlement toe te staan artikel 7, lid 2, VEU in werking te stellen; aan te geven dat de lidstaten, de Commissie en het Parlement zullen overwegen artikel 7, lid 2, VEU in werking te stellen indien de procedure van artikel 7, lid 1, VEU langer dan vijf jaar duurt; de uit de toepassing van de Verdragen voortvloeiende rechten die op grond van artikel 7, lid 3, VEU kunnen worden geschorst, waaronder het recht het voorzitterschap van de Raad te bekleden, nader aan te geven; het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) uit te nodigen input te leveren tijdens de hoorzittingen in het kader van artikel 7, lid 1, VEU;

6. merkt op dat de Commissie nalaat initiatief of doeltreffende maatregelen te nemen, waaronder het opstarten van inbreukprocedures, om schendingen of niet-toepassing van het Unierecht op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht aan te pakken, ondanks bewijs dat de situatie in verschillende lidstaten verslechtert; stelt vast dat geen gehoor is gegeven aan de herhaalde oproepen tot actie van het Parlement; acht het derhalve noodzakelijk het Parlement te voorzien van meer middelen om de activiteiten van de Commissie te controleren met betrekking tot het toezicht op en de handhaving van het Unierecht ;

7. merkt op dat de Verdragen momenteel geen rechtsgrondslag bevatten voor de invoering van wetgeving ter verdediging en bevordering van de in artikel 2 VEU

[3] Resolutie van het Europees Parlement van 16 januari 2020 over hoorzittingen die plaatsvinden in het kader van artikel 7, lid 1, van het VEU met betrekking tot Polen en Hongarije (2020/2513(RSP)); Resolutie van het Europees Parlement van 5 mei 2022 over lopende hoorzittingen uit hoofde van artikel 7, lid 1, VEU met betrekking tot Polen en Hongarije (2022/2647(RSP)).
[4] Resolutie van het Europees Parlement van 16 januari 2020 over hoorzittingen die plaatsvinden in het kader van artikel 7, lid 1, van het VEU met betrekking tot Polen en Hongarije (2020/2513(RSP)).
[5] Resolutie van het Europees Parlement van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten (2020/2072(INI)).

genoemde gemeenschappelijke waarden en dat dit de Unie ernstig heeft beperkt bij het opzetten van passende en doeltreffende mechanismen om nationale bedreigingen en schendingen van de gemeenschappelijke waarden een halt toe te roepen; acht het voor de bescherming van allen van essentieel belang dat de Unie in staat is eventuele democratische achteruitgang in de lidstaten op doeltreffende wijze aan te pakken; dringt aan op de toevoeging van een bepaling die de Unie in staat zou stellen om via de gewone wetgevingsprocedure nieuwe mechanismen in te voeren voor de structurele monitoring en beoordeling van de ontwikkelingen met betrekking tot de in artikel 2 VEU bedoelde waarden in elk van de lidstaten, en voor de handhaving van die waarden; bij dergelijke mechanismen horen jaarlijkse verslagen waarin wordt beoordeeld of er sprake was van tekortkomingen, een risico op een ernstige schending of een daadwerkelijke schending van de waarden van artikel 2 VEU in elk van de lidstaten, alsook landspecifieke aanbevelingen die vergezeld gaan van uitvoeringstermijnen, streefdoelen en concrete maatregelen die moeten worden genomen, en tevens benchmarks om de vooruitgang te meten en een manier om deze te koppelen aan de relevante handhavingsmaatregelen; is van mening dat deze bepaling het mogelijk moet maken verdere handhavingsmechanismen op te zetten, met inbegrip van passende financiële maatregelen die de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen moet nemen, zoals schorsing van vastleggingen en betalingen, ook in gevallen waarin er geen rechtstreeks verband is met een goed financieel beheer van de begroting van de Unie of de bescherming van de financiële belangen van de Unie; benadrukt dat de invoering van een dergelijk mechanisme het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten zal helpen vergroten en daarmee de werking van het beginsel van wederzijdse erkenning zal versterken;

8. dringt erop aan het Handvest van de grondrechten van de EU (hierna: “het Handvest”) als tweede hoofdstuk in het VEU op te nemen zodat de grondrechten en de fundamentele vrijheden een prominentere plaats krijgen in de oprichtingsverdragen; verzoekt om in de Verdragen een horizontale bepaling inzake de grondrechten op te nemen die vergelijkbaar is met de artikelen 8, 9 en 10 VWEU, met het oog op het veralgemenen van de horizontale verplichting van de Unie om in alle beleidsmaatregelen op alle niveaus en in alle stadia explicieter een grondrechtenperspectief op te nemen, zodat van de medewetgevers, net als alle instellingen, organen en instanties van de Unie alsook de lidstaten wordt vereist dat zij bij de toepassing van het Unierecht de grondrechten van de EU eerbiedigen en de toepassing ervan in al hun activiteiten bevorderen; acht het bovendien noodzakelijk de instellingen, organen en instanties van de Unie te verplichten mechanismen voor de monitoring van de grondrechten en daarmee verband houdende evaluatieclausules met duidelijke streefdoelen en benchmarks op te nemen, in het bijzonder wanneer zij wetgeving vaststellen op beleidsterreinen die gevoelig zijn vanuit het oogpunt van de grondrechten, onder meer met betrekking tot de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht (betere mainstreaming van de grondrechten);

9. brengt in herinnering dat de verwachtingen van de burgers, zoals verwoord tijdens de Conferentie, verder gaan dan de strikte interpretatie van artikel 51, eerste alinea, van het Handvest, volgens welke het Handvest alleen van toepassing is op de lidstaten wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, en dat het doel erin moet bestaat de grondrechten zo doeltreffend mogelijk te maken; dringt daarom aan op een uitbreiding van de werkingssfeer van het Handvest ten aanzien van de lidstaten; is van

mening dat daartoe artikel 51, lid 1, van het Handvest aldus moet worden herzien dat de door het Handvest erkende rechten bescherming bieden aan mensen wanneer de lidstaten handelen in het kader van exclusieve of gedeelde Uniebevoegdheid, *zelfs wanneer die bevoegdheid nog niet was uitgeoefend door de Unie*;[6]

10. roept ertoe op een Europees burgerschapsstatuut uit te werken, met specifieke rechten en vrijheden voor de burger, teneinde de Europese waarden en rechten tastbaarder te maken voor Unieburgers;

11. wijst erop dat het EU-burgerschap wordt toegekend op basis van de nationaliteit van een lidstaat, en dat als gevolg hiervan de toegang tot de daarmee samenhangende rechten wordt beperkt voor derdelanders die op het grondgebied van de EU verblijven, met name voor derdelanders met de status van langdurig ingezetene van de EU; dringt aan op een herziening van artikel 20 VWEU door de invoering van een nieuw lid 20, lid 2 bis, waarin wordt bepaald dat, onverminderd de bevoegdheid van de lidstaten om het burgerschap te verlenen, het genot van de in artikel 20, lid 2, genoemde rechten moet worden uitgebreid tot derdelanders die op het grondgebied van de EU verblijven, met inbegrip van derdelanders met de status van langdurig ingezetene van de EU; pleit ervoor in de Verdragen een verbod op te nemen om dit burgerschap toe te kennen op basis van investeringsregelingen waarbij het nationale burgerschap, en daarmee ook het EU-burgerschap, aan derdelanders wordt aangeboden in ruil voor voornamelijk financiële tegenprestaties;

12. merkt op dat sommige lidstaten hun burgers die in andere lidstaten verblijven, niet het recht verlenen om te stemmen bij nationale verkiezingen; is van mening dat het in strijd is met de Europese democratische waarden dat deze EU-burgers hun stemrecht wordt ontnomen als gevolg van de uitoefening van hun grondrecht op vrij verkeer uit hoofde van het EU-recht; dringt erop aan in de Verdragen het beginsel te verankeren dat elke EU-burger het recht heeft om te stemmen bij lokale, regionale, nationale en Europese verkiezingen;

13. roept ertoe op het FRA in te stellen als een onafhankelijke mensenrechtenautoriteit, vergelijkbaar met nationale mensenrechteninstellingen en in overeenstemming met de beginselen van Parijs van de Algemene Vergadering van de VN van 1993, met als doel het Handvest te beschermen en te bevorderen in alle beleidsmaatregelen en praktijken van de instellingen, organen en instanties van de Unie, en van de lidstaten bij de tenuitvoerlegging van het Unierecht; is van mening dat hiertoe een rechtsgrondslag in de Verdragen nodig is met het oog op de inrichting van een Autoriteit van de Europese Unie voor de grondrechten, waarin haar onafhankelijkheid wordt verankerd en waarbij de gewone wetgevingsprocedure wordt ingevoerd voor de vaststelling en wijziging van haar mandaat; verzoekt deze nieuwe Autoriteit het recht te geven om op grond van artikel 263 VWEU beroep in te stellen wegens schending van het Handvest; dringt erop aan het mandaat van deze autoriteit uit te breiden, met inbegrip van de bevoegdheid om klachten te behandelen en de verplichting voor de Commissie om het FRA te raadplegen bij de voorbereiding van voorstellen voor wetgevingshandelingen of aanbevelingen die gevolgen hebben voor de grondrechten;

14. acht het noodzakelijk om de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming het

[6] Gelet op de conclusie van advocaat-generaal Sharpston van 30 september 2010 in zaak C-34/09, Zambrano.

recht te verlenen beroep in te stellen op grond van artikel 263 VWEU wegens schending van het recht op gegevensbescherming;

15. dringt aan op de invoering in het VWEU van een nieuwe gedeelde Uniebevoegdheid voor het opzetten van een doeltreffend rechtskader tegen desinformatie;

16. betreurt het ten zeerste dat sinds het voorstel van de Commissie in 2008 nog steeds geen horizontale EU-wetgeving inzake de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, beperking, leeftijd of seksuele gerichtheid is vastgesteld, vanwege blokkering op het niveau van de Raad, ondanks herhaalde verzoeken daartoe van het Parlement; is daarom van mening dat EU-maatregelen ter bestrijding van discriminatie op grond van artikel 19 VWEU moeten worden genomen volgens de gewone wetgevingsprocedure teneinde een uniform minimumniveau van bescherming binnen de Unie te waarborgen voor personen die het slachtoffer zijn van discriminatie; pleit ervoor dat artikel 19 VWEU zou worden uitgebreid tot discriminatie op grond van gender, genderidentiteit, genderexpressie of geslachtskenmerken, sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen en geboorte, alsook tot intersectionele discriminatie;

17. verzoekt om de opneming in artikel 8 VWEU van een verwijzing naar genderongelijkheid en van een verplichting voor de Unie om in haar verschillende beleidsmaatregelen ernaar te streven alle vormen van gendergeweld te bestrijden, onder meer door alle noodzakelijke maatregelen te nemen om deze strafbare feiten te voorkomen en te bestraffen en de slachtoffers te ondersteunen en te beschermen;

18. roept ertoe op in artikel 10 VWEU de gronden van gender, genderidentiteit, genderexpressie of geslachtskenmerken op te nemen, evenals alle andere gronden die worden genoemd in artikel 21, lid 1, van het Handvest, zoals kleur, genetische kenmerken, taal, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen en geboorte, teneinde discriminatie te bestrijden bij het vaststellen en uitvoeren van haar beleidsmaatregelen en activiteiten;

19. pleit ervoor om gender, genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken te vermelden in artikel 21, lid 1, van het Handvest, met als doel ook discriminatie op deze gronden uitdrukkelijk te verbieden;

20. benadrukt dat in artikel 2 VEU de rechten van personen die tot minderheden behoren uitdrukkelijk tot de constitutionele beginselen van de Unie worden gerekend; dringt aan op maatregelen, met inbegrip van EU-wetgeving, ter bescherming van personen die tot minderheden behoren en ter bescherming van de culturen en talen van de traditionele nationale en taalkundige minderheden (AM 26 PPE); verzoekt voorts dat de Unie het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden en het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden onderschrijft;

21. acht het noodzakelijk het recht op toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor iedereen in de EU te waarborgen; pleit ervoor om in een nieuw artikel van het Handvest het recht van eenieder op lichamelijke autonomie, op vrije en geïnformeerde toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten en tot alle daarmee verband houdende gezondheidsdiensten, zonder discriminatie, op te nemen,

met inbegrip van het recht op een veilige en legale abortus; verzoekt om artikel 4, lid 2, punt k), VWEU te vervangen door “gemeenschappelijke veiligheidsvraagstukken op het gebied van volksgezondheid en de bescherming van de menselijke gezondheid, waaronder seksuele en reproductieve gezondheid en rechten”;

22. roept ertoe op de klimaatdoelstelling in artikel 37 van het Handvest op te nemen;

23. vraagt dat maatregelen inzake familierecht met grensoverschrijdende gevolgen worden vastgesteld volgens de gewone wetgevingsprocedure;

Beleid inzake grenscontroles, asiel en immigratie

24. bevestigt nogmaals de doelstellingen en algemene beginselen waarop het gemeenschappelijk beleid inzake grenzen, asiel en immigratie is gebaseerd in de Verdragen, zoals vrij verkeer zonder binnengrenzen en doeltreffend gemeenschappelijk grensbeheer op grond van artikel 67, artikel 77 en artikel 79, lid 2, punt b), VWEU, non-refoulement op grond van artikel 78, lid 1, VWEU, billijke behandeling van onderdanen van derde landen, de bestrijding van illegale immigratie en mensenhandel, of het beginsel van solidariteit en billijke verdeling van de verantwoordelijkheid tussen de lidstaten op grond van artikel 80 VWEU, die moeten worden gebruikt als aanvullende rechtsgrondslag voor wetgeving op grond van dit hoofdstuk van het Verdrag;

25. is van mening dat deze beginselen een solide basis vormen om tegemoet te komen aan de wensen die burgers tijdens de Conferentie hebben geuit[7], waaronder versterking van de rol van de EU op het gebied van legale migratie en asiel, de aanpak van illegale migratie, de bestrijding van mensenhandel en het correcte beheer van de buitengrenzen van de Europese Unie, met inachtneming van de grondrechten, alsook aan de oproepen tot hervorming van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel en voor de uniforme toepassing van gemeenschappelijke regels in alle lidstaten inzake de opvang van migranten en verbetering van het integratiebeleid in alle lidstaten;

26. benadrukt echter dat de maatregelen op EU-niveau nog steeds onvolledig zijn, voornamelijk als gevolg van het institutionele onevenwicht tussen de medewetgevers; beveelt daarom aan de gewone wetgevingsprocedure in te voeren voor alle beleidsmaatregelen van de Unie op het gebied van grenscontroles, asiel en immigratie, met inbegrip van de evaluatie van de uitvoering van die beleidsmaatregelen (artikel 70 VWEU); dringt erop aan dat – met volledige inachtneming van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel – meer bevoegdheden worden gedeeld door de EU en de lidstaten ter verwezenlijking van de doelstellingen van hoofdstuk II, titel V, VWEU, ook voor integratiemaatregelen, die momenteel uitgesloten zijn hoewel de integratie en inclusie van onderdanen van derde landen van essentieel belang zijn voor het welslagen van inspanningen inzake de ontwikkeling van gemeenschappelijke regels met betrekking tot hun aankomst en verblijf in de EU en een essentieel onderdeel vormen van de uitvoering van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel;

[7] Aanbevelingen nrs. 41 t/m 45, zie https://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20220509RES29121/20220509RES29121.pdf

Justitiële samenwerking in strafzaken en politiële samenwerking.

27. is van oordeel dat wetgevende maatregelen van horizontale aard waarbij beginselen worden ingevoerd die minimumnormen in het EU-strafrecht vaststellen, het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten zouden vergroten en aldus zouden leiden tot een doeltreffendere justitiële samenwerking, met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel; dringt aan op de opneming van een Uniebevoegdheid in artikel 82 VWEU om minimumvoorwaarden voor voorlopige hechtenis en bewaring vast te stellen, alsook minimumnormen inzake de toelaatbaarheid van bewijs, met volledige inachtneming van het recht op een eerlijk proces in strafzaken; verzoekt de Verdragen te wijzigen ter codificatie van de jurisprudentie van het HvJ-EU met betrekking tot de beperking, in uitzonderlijke situaties, van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen uit een lidstaat wanneer er sprake is van structurele of fundamentele tekortkomingen in het rechtsstelsel van die lidstaat;

28. roept op tot een grotere betrokkenheid van het Parlement in het kader van de bijzondere wetgevingsprocedure van artikel 83, lid 1, VWEU, in verband met de vaststelling van nieuwe gebieden van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie; pleit ervoor milieucriminaliteit, haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen en gendergerelateerd geweld op te nemen in de lijst van “EU-misdrijven”.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	6.2.2023
Uitslag eindstemming	+: 35 –: 18 0: 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Konstantinos Arvanitis, Katarina Barley, Theresa Bielowski, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Annika Bruna, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Maria Grapini, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Lukas Mandl, Erik Marquardt, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Paulo Rangel, Diana Riba i Giner, Isabel Santos, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Susanna Ceccardi, Gwendoline Delbos-Corfield, José Gusmão, Dietmar Köster, Alessandra Mussolini, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Anne-Sophie Pelletier, Thijs Reuten, Axel Voss
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Aurélia Beigneux, Milan Brglez, Katalin Cseh, Marie Dauchy, Paolo De Castro, José Manuel Fernandes, Tomasz Frankowski, Vlad Gheorghe, Martin Hojsík, Max Orville, Mounir Satouri

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

35	+
S&D	Katarina Barley, Milan Brglez, Paolo De Castro, Maria Grapini, Evin Incir, Łukasz Kohut, Dietmar Köster, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Theresa Bielowski, Matjaž Nemec, Thijs Reuten, Isabel Santos, Elena Yoncheva
Renew	Katalin Cseh, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Vlad Gheorghe, Martin Hojsík, Sophia in 't Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Max Orville, Maite Pagazaurtundúa, Ramona Strugariu
Verts/ALE	Patrick Breyer, Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Diana Riba i Giner, Mounir Satouri, Tineke Strik
The Left	Konstantinos Arvanitis, Cornelia Ernst, Anne-Sophie Pelletier, Miguel Urbán Crespo

18	-
PPE	Karolin Braunsberger-Reinhold, Lena Düpont, José Manuel Fernandes, Tomasz Frankowski, Jeroen Lenaers, Lukas Mandl, Alessandra Mussolini, Janina Ochojska, Paulo Rangel, Axel Voss, Javier Zarzalejos
ID	Aurélia Beigneux, Annika Bruna, Susanna Ceccardi, Marie Dauchy, Tom Vandendriessche
ECR	Patryk Jaki
NI	Milan Uhrík

0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:
+ : voor
- : tegen
0 : onthouding